

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College affiliated to University of Calcutta)

B.A./B.Sc. FIFTH SEMESTER EXAMINATION, DECEMBER 2018

THIRD YEAR [BATCH 2016-19]

SANSKRIT [Honours]

Paper : V

Date : 17/12/2018

Time : 11 am – 3 pm

Full Marks : 100

1. अन्यतरस्य मन्त्रद्वयस्य वङ्गानुवादः कार्यः ।

[2×5]

क) स नः पितेव सूनवे-

ऽग्रे सूपायनो भव ।

सचस्वा नः स्वस्तये ॥

ख) समानी व आकूतिः

समाना हृदयानि वः ।

समानमस्तु वो मनो

यथा वः सुसहासति ॥

ग) अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां

चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।

तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा

भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीम् ॥

घ) यस्येमे हिमवन्तो महित्वा

यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ।

यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू

कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

2. एकः प्रश्नः समाधेयः ।

[1×10]

क) अग्निसूक्तस्य ऋषिच्छन्दोदैवतानि समुल्लिख्य अग्निदेवतायाः स्वरूपं यथाधीतं व्याख्यात ।

[1+1+1+7]

ख) भवदध्येतव्यहिरण्यगर्भसूक्तं कुत्र समवाप्यते? कश्चास्य सूक्तस्य ऋषिः? केन छन्दसा बद्धमिदम्? का स्तूयतेऽनेन? कुत्र

चास्य सूक्तस्य विनियोगः? सूक्तस्यास्य प्रतिपाद्यं तत्त्वं समासेन समुपस्थापनीयम् ।

[1+1/2+1/2+1/2+1/2+6]

3. ऋषिच्छन्दोदैवतविनियोगनिर्देशपुरःसरमेको मन्त्रो व्याख्येयः ।

[1×6]

क) अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व

वित्ते रमस्व बहु मन्यमानः ।

तत्र गावः कितव तत्र जाया

तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः ॥

ख) मया सो अन्नमत्ति यो विपश्यति

यः प्राणिति य ई शुणोत्युक्तम् ।

अमन्तवो मां त उप क्षियन्ति

श्रुधि श्रुत श्रद्धिवं ते वदामि ॥

4. एकस्य प्रश्नस्योत्तरं लेख्यम्। [1×4]
 क) वैयाकरणटिप्पणीद्वयं लेख्यम्। [2×2]
 इमसि, देवेभिः, वस्यस्य, दोषावस्तः।
 ख) याज्ञिकदिशा टीकाद्वयं विरचनीयम्। [2×2]
 प्रातरनुवाकः, याज्या, अभिप्लवण्डहः, तृचविनियोगः।
 ग) एकस्य कस्यचित् सन्दर्भस्याशयः स्फुटीक्रियताम्। [1×4]
 i) गतो विनियोगः।
 ii) सूक्तविनियोगो लैङ्गिकः।
5. 1(क) इत्यस्य 1(घ) इत्यस्य वा पदपाठः प्रदेयः। [5]
6. कस्यचिदेकस्य प्रश्नस्योत्तरं लेख्यम्। [1×10]
 क) वैदिकवाङ्मये उपसर्गप्रयोगवैचित्र्यं स्फुटीक्रियताम्। लौकिकतस्तस्य को भेदः? [7+3]
 ख) छन्दसि लुङ्लकारस्य व्यवहार आलोच्यताम्।
 ग) विषयद्वयमवलम्ब्य टीकाद्वयं लेख्यम्। [2×5]
 वैदिकवाङ्मये लुङ्लकारः, वैदिकसन्धिः, स्वतन्त्रस्वरितः, पदपाठः।
7. अधोलिखितवैदिकपदानां पञ्चानां लौकिकपर्यायाः प्रदेया देवनागरलिप्या एव। [1×5]
 देवेभिः, वक्षति, अश्रवत्, दाशुषे, चिकितुषी, महिना, कृणोमि, मध्वा, दाधार, व्योमन्।
8. Attempt **any one** of the following questions: [1×12]
 a) What are the six Vedāṅgas? Why are they so called? Write notes on any three of them. [2+1+(3×3)]
 b) Discuss the fundamental doctrines of the Upaniṣads.
 c) What is meant by Dialogue hymn of the Rksamhitā? Name any four dialogue hymns of Rksamhitā. Give an account of any two of them. [2+2+4+4]
9. Write short notes on **any two** of the following: [2×5]
 प्रातिशाख्यम्, बृहदेवता, वैदिकच्छन्दांसि, सायणाचार्यः।
10. Answer **any eight** of the following: [8×1]
 a) What is meant by the term “दशतयी”?
 b) Name one philosophical hymn of the Rgveda.
 c) Name one secular hymn of the Rgveda.
 d) How many वर्गs are there in the Rgveda?
 e) How many kāṇḍas are there in the Athrarvasamhitā?
 f) Why Īsopaniṣad is called Samhitopaniṣad?
 g) What is the other name of the Kenopaniṣad?
 h) Who is chief पुरोहित of the Sāmaveda?
 i) To which Veda is the Śatapathabrāhmaṇa attached?
 j) What is sarvānukramaṇī?
 k) What is somamaṇḍala?
 l) What is the last hymn of the Rgveda?
11. Answer **any one** of the following questions: [1×10]
 a) Trace the rich history and development of medical science in ancient India.
 b) Write a comprehensive note on the origin and development of algebra in ancient India.

c) Give a short description of Chemistry in ancient India.

12. Write short note on **any one** of the following:

[1×5]

- a) Caraka
- b) Suśruta

13. Answer **any five** of the following questions:

[5×1]

- a) Who is the exponent of the theory of rotation of the Earth?
- b) Name two works of Varāhamihira.
- c) What is meant by 'agada-tantra'?
- d) Name the oldest Sanskrit work on Astronomy and its author.
- e) Name the book of Mañjula.
- f) What is līlāvātī?
- g) What is śulvasūtra?
- h) What is the other name of Āryasiddhānta?

_____ × _____